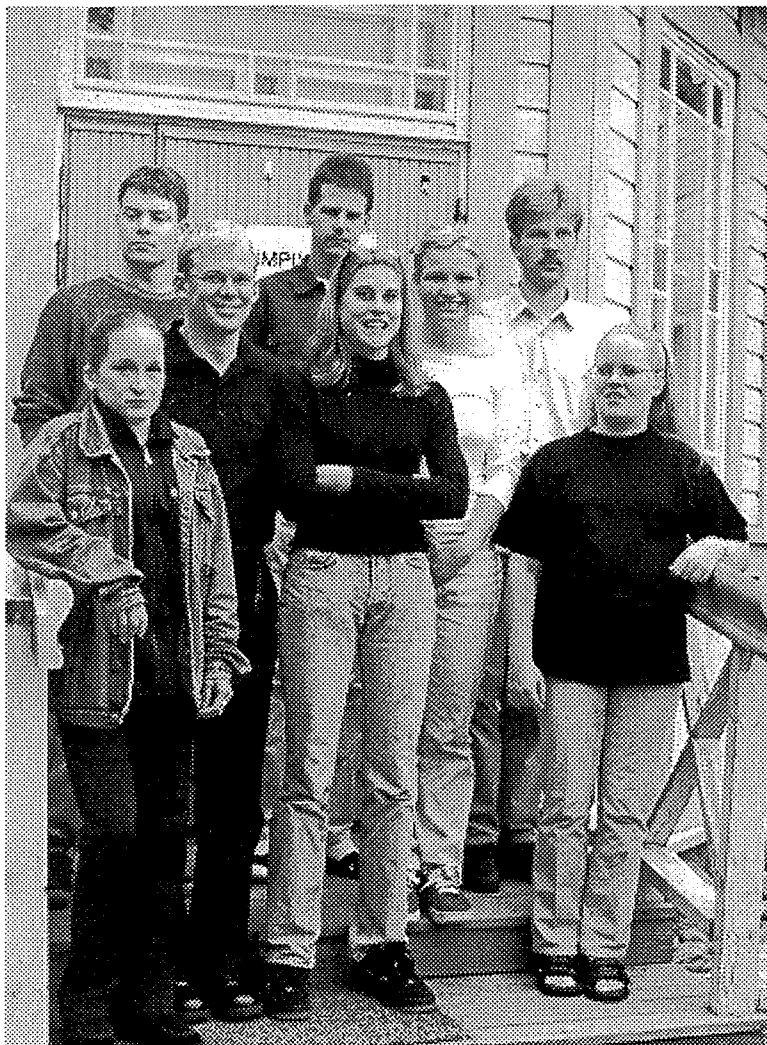

KÄNSELSPRÖTET

Föreningen Finlands Dövblinda rf

August 8/2000

Kongress för nordiska ungdomar i Onnela
Dövblinda och forskning

Lagen om vård av närstående bör utvecklas

Innehåll

Fem frågor	2
Dövblinda och forskning	3
Det är viktigt att göra samma som andra	4
Synmätarna bör utvecklas och information spridas	7
Helhetsmässig och växel- verkande kommunikation	9
Att uppleva musik med kroppen ...	10
En utredning om dövblindas kultur	11
Tolktimmarna är för få	12
Lagen om vård av närstående bör utvecklas	13
Kongress för nordiska ungdomar i Onnela	15
Utdrag	17
Läsarnas brev	
Helsingfors klubben på utflykt	17
Socialsemester i Verksamhetscentret	18
Dikt: Flickan från Outokumpu	19
Dikt: En törstig sädesärla	20

Pärmen: Nordiska ungdomar i Onnela. Ungdomarna står på trappan till Impivaara-byggnaden. Från höger: Mali F. Klauseth, Sindre Rasmussen, Peter Ryberg, Göran Forsgren, Veronica Strähle, Marianne Mielityinen, Riku Virtanen och Linda Eriksson. (bild: K. Pyykkö)

Följande Känselfrågan utkommer 13.9. Materialet bör vara på redaktionen senast 1.9.

Fem frågor

1. När och var föddes Urho Kaleva Kekkonen?
2. Vad är naivism?
3. Hur många olympiska medaljer vann Paavo Nurmi?
4. Var ligger och hur hög är Fuji?
5. Vad är osteoporos?

Svar:

1. UKK föddes i Pielavesi 3.9. 1900, för hundra år sedan alltså
2. Naivism är en konstriktning. Dess kännetecken är en viss barnlighet och sagolikhet. Bilderna är ofta humoristiska. Framställningssätten kan variera. Naivisterna bildgör ofta handlingar i människans närmiljö.
3. Paavo Nurmi vann 7 guldmedaljer. Fem personliga och två från lagtävling. Antwerpen 1920: terränglöpning och 10 000 meter., Paris 1924: 1500 m och 5000 m och lagmedaljer i terränglöpning och 3000 m., Amsterdam 1928: 10 000 m.
4. Fuji är en vulkan i Japan, på ön Honshu mot Stilla havet. Den är 3776 m hög.
5. Osteoporos är bensjukhet. Det är en allmän bensjukdom. Benstämningen minskar och risken att benen bryts ökar. Sjukdomen är vanligare hos kvinnor än män. Den kan förebyggas med mångsidig kost och motion. □

Dövblinda och forskning

Intressant i ny forskning om dövblinda är, att dövblinda röst hörs. En del av forskningen är kvalitativ. Detta innebär bl.a. att människor intervjuas direkt på olika sätt. Kvantitativ forskning innebär däremot bl.a. att man skickar ut ett frågeformulär, som människorna skall svara på. Så får man en stor mängd likadana svar, som man sedan kan utnyttja statistiskt.

När dövblindas ställning och uppfattningar undersöks från deras egna synvinkel, är en kvantitativ forskning svår eller snarare omöjlig. De flesta dövblinda har svårt att egenhändigt svara på enkäter på papper genom att kryssa i alternativ eller skriva. Många måste då utnyttja en annan person, en tolk, som skriver, läser, översätter till teckenspråk och svaren tillbaka till finska och skriver sedan ner dem på blanketten. Här kan en tolkning av svaren variera och forskaren har svårt att veta hur.

De forskare, som här presenterar sina samhälleliga och kommunikativa forskning, kan alla kommunicera

med dövblinda. De är alltså i direkt kontakt med dövblinda utan mellan-händer. Detta gör undersökningarna intressanta och deras slutsatser mera sanna. "Så är det ju"

Sointu Koskinens pro gradu-arbete är förtjänstfullt. Stakes har gett ut det. Jesse Karhus slutarbete i Humanistiska högskolan behandlar kultur. Riitta Lahtinens och Russ Palmers arbete är ännu på hälft, men det är bekant för många av föreningens medlemmar. På kommande är ännu en utredning om tolktjänster. Stakes publicerar den 17 oktober.

Intressant utveckling sker även hela tiden inom medicinvetenskapen. Lea Hyvärinen berättar om detta i denna tidning. Inom medicinvetenskapen är problemet ofta det, att man oftast undersöker antingen synen eller hörseln. En forskning om samverkan mellan de två sinnena är mera sällsynt.

Katri Pyykkö
Chefredaktör □

Det är viktigt att göra samma sak som andra

– Sointu Koskinens pro gradu-arbete

Katri Pyykkö

Sointu Koskinen undersökte i sitt pro gradu-arbete dövblindas integrering i samhället. Med integrering avses i detta sammanhang en situation, där dövblinda ges rätt och förutsättningar att delta i socialt liv och få sina centrala behov tillfredsställda.

Arbetet blev klart på våren 1999 vid socialpolitiska institutionen vid Helsingfors universitet. I 1 maj 2000 utgav Stakes den. Det har inte gjorts många undersökningar om hörsel och synskadade. Det är bra, att ett förtjänstfullt arbete publiceras.

Dövblinda berättar själva

I forskningen undersöks, vad dövblindhet innebär för människan och hur handikappet påverkar förmågan att verka i samhället p.g.a. de avvikande kommunikationssätten. I forskningen berättar dövblinda om

sig själva. Sointu klargör också hur samhället i handikappolitiken tar i beaktande dövblindas behov – i utbildningen, arbetslivet, när man skall röra sig, i informationsförmedlingen och hur handikapptjänsten stöder dövblindas förmåga att klara sig.

Undersökningen är kvalitativ och baserar sig på intervjuer av dövblinda. Förutom sex intervjuer, finns det en livshistoria som forskningsmaterial. Annat material är en utfrågning till tolkar, Sointus forskningsdagbok, hennes egna erfarenheter av arbetet, andra dövblindas än de intervjuades, framförda synpunkter och artiklar om dövblinda. Forskningsmaterialet är digert.

Sointu Koskinen har jobbat ca. 18 år som tolk för dövblinda. Hon kunde diskutera direkt med de intervjuade utan mellan händer. Förutom dövblindas egna röst, kommer

också forskarens egna röst fram. Då hon har en lång erfarenhet av arbete som tolk, så förstår och inser hon betydelsen hos svaren på ett annat sätt.

Integrering

Det är möjligt att en handikappad integreras i samhället, ifall samhället tar i beaktande den handikappades behov och de begränsningar som handikappet medför. Dövblinda måste själva kunna berätta om sina behov, så att deras integrering i samhället görs möjlig. Sointus programarbete är ett steg i denna riktning. Dövblinda är specialister på sig själva.

Enligt Sointu finns det fem olika former av integration:

Fysisk integration innebär, att människorna verkar nära andra människor t.ex. i grupper, organisationer eller samfund. Dövblindas problem är, att de kan vara fysiskt nära andra, men kommunikativt långt borta.

Funktionell integration innebär, att personen med handikapp kan använda samma tjänster som andra samhällsmedlemmar. I teorin är det möjligt också för dövblinda. Men oftast behöver dövblinda ledsagare eller tolk.

Med social integration avses till vil-

ken grupp personen anser sig höra. En handikappad person kan anse sig höra till en grupp av icke-handikappade eller till ett samfund. Det är dock svårt att få den känslan, om språket inte är gemensamt. Därför kan dövblindas kontakter till andra människor begränsa sig till de närsstående eller till de som arbetar med de dövblinda. Naturliga relationer till andra kan dock uppkomma slumpmässigt. Till exempel kan en diskussion om dövblindas hjälpmedel eller kommunikationsmetoder vara en situation av växelverkan med okända människor.

Sointu menar med samhällelig integration möjlighet till arbete, till att utveckla sig och till att besluta om sina saker. Också i detta fall är kommunikationen avgörande. Till exempel i studierna konfronteras dövblinda med detta direkt. Studier är inte möjliga för dövblinda utan hjälpmedel, datorer och tolk. Att ordna studierna kräver idoghet. Själva studierna kräver av dövblinda mera arbete än av hörande och seende personer.

Dessa fyra former av integration representerar dövblindas anpassning till den rådande kulturen i samhället. En inre integration innebär däremot en internalisering av det egna handikappet och ett godkännande av handikappet och sig själv.

Att klara sig

De intervjuade har olika sätt att klara sig. Man måste klara sig själv om det inte finns hjälp nära. Man saknar frihet, när man är beroende av en annan människa. I barn-och ungdomen stödde föräldrarna, ibland kanske för mycket. Självständighetsprocessen har startat först, då man flyttat hemifrån. Alla de intervjuade var ense om att det hänger på en själv om man klarar sig.

De intervjuade har uppnått livskvalitet genom att förverkliga sig själva, genom självuppskattning, genom att vara med andra människor och genom att säkra trygghets-känslorna. En egen aktivitet och familjemedlemmarnas stöd har hjälpt. Ibland kan en familjemedlem vara överbeskyddande. Då kan en förlust av självständigheten ligga bakom sättet att klara sig.

Dövblinda använder alla sina krafter till att klara sig i vardagen. "Varje steg, som man tar, kräver krafter, och varje ord, som man vill höra, kräver koncentration". Det gäller att planera i förväg och ha ett gott minne. Men det räcker inte bara att klara sig. En av de intervjuade framförde, att man även förväntar sig att dövblinda är på gott humör.

Å andra sidan är människorna

mycket uppfinningsrika då de löser olika problem för att klara sig. Ibland inser de inte ens sina egna lösningar.

Konflikter inom föreningen

Forskningen tar fram dövblindas konflikter i deras egna föreningen. Kulturen är en central faktor i dem. I början av föreningstiden var de flesta dövblinda som var med teckenspråkiga. Numera är det inte så. De som använder hörapparat kan bättre ta sig till av den rådande kulturen.

Teckenspråkiga tycker, att de som använder hörapparat inte känner de teckenspråkigas kultur. De kräver, att de som talar skall lära sig teckna. Situationen är den samma som, om de teckenspråkiga skulle vara tvungna att lära sig tala. En intervjuad anser att det finns olika språkgrupper inom föreningen som skulle behöva en tolk för att kunna kommunicera sinsemellan. När kontakten till andra sker genom en tolk, är konflikter möjliga.

Att verka tillsammans förenar dock. Gemensamma mål och att vara framme i samhället förenar. Fastän en del av de intervjuade är med i andra handikappföreningar, är dövblindas egen förening närmast för dem. □

Synmätare bör utvecklas och information spridas

– intervju med Lea Hyvärinen

Katri Pyykkö

Docenten i ögonsjukdomar, **Lea Hyvärinen**, har länge fungerat som specialistläkare för Finlands Dövb-linda rf. Hon har specialiserat sig på hörsel-och synskadade. Hennes mottagning besöks nog av hörsel-och synskadade i alla åldrar, men hon har forskat i barns och särskilt multihandikappade hörselskadade barns syn.

Lea berättar, att dövblindhet länge funnits med i hennes arbete. Hon fungerade redan som expert när Nordiska utbildningscentret (NUD i Danmark) planerades. Hon har också undervisat på NUDs kurser om syn. Det gick åtta år innan en annan läkare, svenskan Ingeborg Stenström, kom med och undervisa om samma teman.

Nordiska läkare som specialiserat sig på syn-, öron- och barn samlas i NUD. De funderar kring problem inom sina branscher, om utvecklingen och om definitionen av dövblindhet. Det finns få läkare i ett land.

De nordiska mötena utvecklar läkarnas arbete och informationen går från land till land. Detta tycker Lea är viktigt.

Att upptäcka rörelse

Om hörsel-och synhandikappets medicinska förståelse berättar Lea Hyvärinen, att man lärt sig mycket om synen av rörelse de senaste åren, särskilt senaste vinter.

Lea märkte, att vissa usher-unga hade ett stort blindt område i mätningen av synen, men de var bra ishockeyspelare. Det verkade inte omöjligt. Man började undersöka deras sk.blinda område. Resultatet var, att de kan upptäcka rörelse på det blinda området. Med andra ord, ifall usher-personerna har en ringkotoma, ett område format som en ring på det centrala synfältet, kan de urskilja rörelse med det området. Området är alltså inte blindt, fastän man skulle tro så på basen av en vanlig synmätning. De unga

har blivit förbryllade, då läkarna förbjudit dem att cykla och påstått att synfältet är ett rörfält. De unga upplever själva synfältet som nästan normalt.

Å andra sidan försvåras upptäckten av rörelse för vissa retiniker redan i ett tidigt skede. För usher-personer är detta ett stort problem. Fältet är stort, men synen av rörelse försvåras. Experter förstår inte det. De kan tro, att de hörsel-och synskadade är neurotiska, då de inte orkar följa med tecken och läppar. Läpprörelser är mycket snabba.

Lea säger, att båda dessa saker borde undersökas mera och mätare borde utvecklas för att kunna mäta synförmågan på ett bättre sätt. Då skulle mätningen av den funktionella synförmågan vara klarare och man skulle få en mera rätt bild av människans synförmåga.

Ökning av kunskap lokalt

Lea Hyvärinen berättar, att för två år sedan gav EU bidrag till att producera vidareutbildningsmaterial för lärare, som har en synskadad elev. Det har varit brist på sådant material i alla EU-länder. Nu i september är det första utbildningsmötet för lärarna i Dortmund, Tyskland. Där skall lärarna få information om funktionell syn.

Lea betonar, att informationen bör gå vidare till lokal nivå, så att man kan förstå huruudant handikapp de unga har. Hon ger ett exempel. Ifall en person är helt döv, är saken klar. Men om personen är en synskadad döv, är problemet redan svårare. Lärarnas, terapeuternas och rehabiliterarnas medvetenhet bör ökas på detta område. □

Damen gick till kommunläkarens mottagning i vinterkylan men endast nylonsockor på sig. Hon klagade över hosta och feber. Doktorn undersökte henne och skrev ett recept. I apoteket gav apotekaren allt vad som läkaren skrivit ut och förklarade för damen: "Dessa tabletter och hostmedicinen tas invärtes." Till slut gav apotekaren tjocka yllestumpor åt damen och sade: "Dessa används sedan utomhus."

(vitsade P. Lehtinen)

Helhetsmässig och växelverkande kommunikation

*Riitta Lahtinen,
kommunikationsforskare och -lärare*

I artikeln om mitt licenciat-arbete behandlar jag de svarsmetoder som dövblinda använder orden "ja" och "nej" samt kroppen som informationskanal i olika kommunikationssituationer. Jag har lyft fram dövblindas olika sätt att besvara andra genom beröring.

När det gäller att ge och få svar beror det på, i en hurdan miljö vi är i och med vem. Till exempel i ledsagarsituationer ger ledasagarhanden svar åt den ledsagade. Så kan diskussionen fortgå också när man promenerar. Ibland kan svar ges via den vita käppen. Om vi sitter i en mörk restaurang, kan man svara med t.ex. tårna eller låren. Svaret bekräftar för oss, att den andra är närvarande och inte gått bort utan att meddela. Det berättar också, att meddelandet har förståtts. Då behöver vi inte använda tid till att upprepa saker och ting.

Min fortsatta forskning behandlar ledsagartecken. Jag har insamlat

information om dövblindas erfarenheter av ledsagartecken som görs på deras kropp. Till exempel kan man berätta riktningen på trappan genom att lyfta eller sänka axeln. Dessutom kan formen på ett nytt ställe eller rum, rutter i rummet, saker osv. tecknas förutom med tal eller tecken t.ex på ryggen.

I detta skede av min forskning undervisar jag om dessa saker på olika kurser. Jag har tillsammans med Russ gjort det första undervisningspaketet om temat till universitetet i Manchester i England. Vi lär ut dessa metoder både åt dövblinda och åt personer som arbetar inom området i olika länder. Det har varit intressant att konstatera, att dessa lösningsmodeller fungerar på alla håll. Den nationella kulturen eller det egna språket har inte varit ett hinder för intresset.

För närvarande har jag studieleighet och koncentrerar mig på att skriva mitt licenciat-arbete. Suomen Kulttuurirahasto har gett mig ett stipendium för arbetet. □

Att uppleva musik med kroppen

*Russ Palmer,
internationell musikterapeut*

När jag studerade musikterapi i Sibelius Akademin, började jag samla in material om hur dövblinda upplever musik. Många sade att de tycker om att lyssna på musik, endel att de gillar att dansa och andra spelar själva något instrument. Självt spelar jag piano och gitarr.

När min hörsel ständigt försämras, har jag märkt, att jag alltmer under årens lopp har börjat använda den information som vibrationen ger. När vi dansar känner vi rytmen i våra fötter. När vi rör högljudda, känner vi musiken i våra händer.

Jag håller nu på att skriva en bok, om vilka erfarenheter dövblinda har av att använda musik. Arbetet hör till mina fortsatta studier. Jag samlar in information från Finland och England. Ifall du är intresserad och vill berätta om dina egna erfarenheter för min undersökning, kan jag sända en enkät att besvara. Jag samlar även in personers berättelser i fri form om ämnet.

Berättelser i fri form kan sändas till mig på hemadressen eller e-post på finska eller engelska, tack.

E-post i internet:

russ.palmer@kolumbus.fi

Adress: **Russ Palmer**

Pastor Jussilasväg 4 a 12
00400 Helsingfors

Mera information om både Riitas och Russ'forskning fås på deras hemsida. Där finns på engelska mera information om svarsmetoder och kroppen som mottagare av information samt om filosofin kring kännandet av musik. Internet-adressen är <http://www.kolumbus.fi/riitta.lahtinen> □

En man gick till spritbutiken och sade åt försäljaren: "Kan jag få en flaska bra brännvin?" Försäljaren frågade: "Med vad skall du avnjuta den?" Mannen svarade: "Efter bastun med fiskekompisen." (vitsade P. Lehtinen)

En utredning om dövblindas kultur

Katri Pyykkö

Jesse Karhu har studerat till teckenspråkstolk i Norra Savolax-institut. Det är nuvarande Humanistiska yrkeshögskolan. I sitt slutarbete undersökte Jesse dövblindas kultur.

Jesse intervjuade fem dövblinda, tre tolkar och två personer som arbetar med dövblinda på hösten 1999 och vintern 2000 för sin undersökning. En forskningsdagbok har också fungerat som forskningsmaterial. Jesse videobandade intervjuerna. Jesse tyckte att det var det mest jämlika sättet att intervjua personerna, som antingen talade eller tecknade, på. Jesse videobandade inte intervjuerna, om inte de intervjuade ville det.

I intervjuerna betonades godkännandet av det egna handikappet och att lära sig leva med det. Koncentrationen på att använda andra sinnen än hörseln och synen förenar alla dövblinda. Vardagsproblemen är de samma som för döva, men också de samma som för blinda.

Största delen av de intervjuade dövblinda vill inte kalla sin livsstil dövblindkultur. Men också enligt Jesse finns det drag av andra kulturer i dövblindas verksamhet och livssätt. Till exempel är betydelsen av beröring stor bland dövblinda. Andra kulturella drag är ett aktivt skrivande. I dikter och berättelser nämns platser och människor, som öppnar sig bara för dövblinda.

Dövblinda hamnar ofta lite på sidan av masskulturen. Dövas kultur igen är nära dövblindas kultur. Enligt dövblinda tar man i dövas kultur inte alltid i beaktande saker som har att göra med dövblindhet. Det framkommer inte av undersökningen, om alla de som Jesse Karhu intervjuade var teckenspråkiga. Jag började fundera, om de dövblinda som känner sig höra till synskadades kultur, upplever samma saker om synskadades kultur då, när deras hörsel börjar riktigt försämrans? □

Tolktimmarna är för få

– Elsi Kauppinen på "Tillsammans framåt"-seminariet

Katri Pyykkö

I april 2000 hölls i Vita Huset ett seminarium om temat Teckenspråkiga åldras på det nya årtusendet. Även fru **Elsi Kauppinen** berättade om sitt liv på seminariet.

Elsis inlägg fick ett bra mottagande. Hon berättade om sitt liv och om betydelsen av tolktjänster. Elsi är helt dövblind. Hon höll sitt föredrag på teckenspråk. Andras föredrag tecknades taktilt för henne.

Elsi blev helt dövblind som 71-åring. När hon var ett halvt år gammal, konstaterades hon vara döv. Redan år 1969 började hennes syn försvagas. Elsi är gift med en hörselskadad man, som inte tecknar så mycket. Elsis fem barn kan alla teckenspråk. Ett av barnbarnen är hörsel-och synskadat.

Tolktjänsterna otillräckliga

Elsi bor i Pattijoki, som ligger nära

Mikaela Tillander från Rundradions nyheter på teckenspråk, intervjuade Elsi Kauppinen på pausen vid seminariet. Mikaela är till vänster. Hon intervjuar Elsi taktilt för televisionen. (Foto: K. Pyykkö)

Brahestad. Det finns inga andra dövblinda på orten. Teckenspråkiga finns det förutom dem, några döva barn.. Således finns det inga tolktjänster heller på orten. Den närmaste tolken bor i Uleåborg, dit det är 75 km. Om Elsi t.ex. vill ha tolken med till läkaren, bör hon beställa tolken två veckor i förväg. Man får inte alltså bli sjuk väldigt snabbt.

Elsi kritiserar tolktimmarnas antal. Dövblinda har rätt till 240 tolktimmar. Det räcker inte. Man måste spara på tolktimmarna för säkerhets skull. Man kan inte delta i alla tillställningar som man vill.

Pattijokis kommun eller församling har inte ordnat med några teckenspråkiga tjänster. Det närmaste servicehuset för teckenspråkiga finns i Uleåborg. Elsi säger, att det är viktigt för dövblindas välfärd, att de kan delta i olika tillställningar, och att de kan träffa sina vänner.

Elsi Kauppinen är dock aktiv. Hon far en gång i månaden till klubben i Uleåborg. Hon har också en hemhjälp, som hjälper henne att röra på sig och göra ärenden. De kommunicerar genom att peka eller skriva på handen, då de inte kan teckenspråk. Många saker förblir dock oklara på det sättet. □

Lagen om vård av närstående bör utvecklas

Katri Pyykkö

Föreningen Hörsel-och synskadade barns föräldrar rf har gjort förändringsförslag till socialvårdslagens närståendevård. Förslagen fördes 5.5. 2000 till statsrådet till social-och hälsovårdsministeriet. Pga ministerbytet togs gruppen emot av avdelningschef **Riitta Viitala**.

Med var föräldraföreningens **Arvi Kivioja** och **Helinä Malinen**. Från Hörsel-och synskadades Rehabiliteringscenter var rehabiliteringsledare **Leo Turunen**, som också är sekreterare i föreningen. **Terhi Muhkanen** representerade Finlands Dövblinda rf. Med var även **Merja Salanko-Vuorela**, verksamhetschef för Närståendevårdare och Nära rf.

Föräldrar och närståendevårdare är kommunvis i olika ställning. För närvarande behöver inte kommunerna betala något stöd för närståendevård alls. Lagen är dock bara en rekommendation för kommunerna.

Den förpliktigar alltså inte kommunerna att göra som lagen säger. Vissa kommuner betalar stöd, då det blir billigare än anstaltsvård. Föräldraföreningens förslag innehåller det, att stödet för vård av närstående skulle bli jämlikt för alla kommuner.

Lagen mera klar

Föreningen föreslår också mindre förändringar i lagen, i paragraferna 27 a och b. Avsikten är att förbättra rättigheterna för närståendevårdarna. T.ex när barnet hamnar på sjukhus, är föräldrarna med, men stödet för vård av närstående upphör. Situationen kan bli ekonomiskt svår, då sjukhusvistelsen kostar, men inkomsterna upphör.

Socialvårdslagens 27 b paragraf (18.12.1992/1365)

Stöd för vård av närstående är en vårdlön, som betalas för hem- eller annan vård av åldring, handikappad eller sjuk person. Vården definieras i vård-och serviceplanen. Föreningens förslag berör en punkt i lagen, som definierar vårdplatsen. Föreningen vill tillägga, att stödet för vård av närståendes kan ges "tillfälligt även på annan vårdplats" än hemmet.

Socialvårdslagen 27 b paragraf (18.12.1995/1365)

Stödet för vård av närstående är ett

avtal mellan kommunen och vårdaren. Vårdaren är inte i arbetsförhållande till kommunen, eller till den vårdade.

Enligt lagen har vårdaren rätt till två lediga dagar per kalendermånad. Föräldraföreningen föreslår, att man tillägger till lagen: "Vårdaren har rätt till åtminstone en lagstadgad ledighet, fastän den vårdade går i skola eller deltar i dagsverksamhet".

Enligt lagen minskar inte ledigheten vårdlönen. Kommunen skall också sköta om ordnandet av vård då, när vårdaren har rätt till ledighet.

Föräldraföreningen föreslår, att lagen kompletteras med texten: "Utbetalningen av stöd för närstående vård upphör eller minskar inte, trots att den vårdade tillfälligt hamnar på sjukhus eller deltar i rehabilitering eller annan vård utanför hemmet, ifall vårdarens deltagande i vårdarbetet och rehabiliteringen ses nödvändigt för den som vårdas rehabilitering och den vårdade efter sjukvården eller rehabiliteringen återvänder till hemvård".

Föräldraföreningen hoppas, att lagen skulle träda i kraft redan från början av år 2001. □

Kongress för nordiska ungdomar i Onnela

*Marianne Mielityinen, Anu Jääskeläinen,
Katja Kelder och Maritta Oksanen*

Fredagen den 28 juli samlades nordiska dövblinda ungdomar i Onnela. Från varje nordiskt land deltog två representanter. Från Finland deltog **Riku Virtanen** och **Marianne Mielityinen**.

Först hölls en välkomstceremoni och vi bekantade oss med varandra. På kvällen var vi i strandbastu och grillade korv. Alla trivdes, samtalande och skrattade långt in på natten.

På lördagen började själva mötet, som pågick hela dagen. Vi diskuterade alla viktiga frågor och om samarbete mellan nordiska ungdomar. Alla berättade om situationen för dövblinda ungdomar i sitt land. Allt emellanåt tog vi frisk luft och småpratade. På kvällen dansade vi fartfyllt, diskuterade och njöt av samvaron.

På söndagen höll mötet på till middagstid. Allt hade behandlats och

idéer förts fram och mötet kunde avslutas med glada miner. Det kändes dock tråkigt att ta avsked. Men vi hade haft roligt och vi kommer nog att komma ihåg detta veckoslut. Vi hoppas, att den följande kongressen i Danmark blir lika oförglömlig.

Veronica Strähle från Sverige

Veronica är 22 år och från Mullsjö i Sverige. Som 17-åring konstaterades hon ha usher. Veronica gick tre år i vanligt gymnasium med en tolks hjälp.

För tillfället är hon arbetslös, men har ansökt till universitet för att studera socialpolitik och informationslära. Hon vet inte, om hon kommer in, men hon har tänkt bli informatör. Hon skulle tycka om att arbeta med handikappade. Veronica har sedan förra året varit medlem i en klubb för dövblinda ungdomar. Klubben

har träffar sex gånger i året. Man planerar olika läger, kurser och möten. De skall ordna ett läger i Sverige 1.7-8.7, 2001. På programmet skulle vara bl.a. paddling och olika hobby. Hon hoppas att många ungdomar deltar.

Veronica var med på kongressen i Onnela. Hon ville träffa andra ungdomar och diskutera om framtiden.

Peter Ryberg från Danmark

Peter är 31 år gammal. Han bor i Köpenhamn. Peter är datapro-

gramplanerare. Han tycker om att gå på disco. Peter skojade, att han kom till kongressen i Onnela för att han ville gå i bastu i Finland.

Sindre Rasmussen från Norge

Sindre är 18 år. Hon är hemma från Drammen i Norge. Hon går i gymnasiet. Hon berättar, att när någon i ungdomföreningen i Norge behöver hjälp, hjälper de tillsammans. Så fungerar det bättre. Dövblinda ungdomar besöker andra länders föreningar och diskuterar med andra människor. □

Under mötet i Onnela mötter även Klubben för Dövblinda Ungdomar. Ledarna för klubben byttes. När det nordiska mötet pågick, deltog de andra finländska ungdomarna i en kurs i att göra en tidning. Intervjuerna här är ett resultat av kursen. På kursen var Katja, Marianne (bara på fredagen), Anu och Maritta. (På bilden i denna ordning. Foto: K. Pyykkö)

Tidningsutdrag

● I Dövas Tidning nr 4/2000 på sidorna 16-17 finns en intervju med **Hilkka Nieminen**. Hilkka berättar om skrivandet, om att publicera böcker och söka bidrag. Hon uppmanar människor att ge ut sina texter. Hilkka skriver dikter och självbiografiska böcker. Teman får hon från sitt eget liv. Med i böckerna finns också svåra saker och erfarenheter. Skrivandet ger också tröst i sorgen.

Hilkka berättar i sina berättelser om hur man klarar sig som hörsel- och synskadad. Hilkka deltog i maj på Döva pensionärers kulturdagar i Nyslott. Hon fick ett hederspris för dikterna "Härliga maj" och "Sommar på min gård". Hilkkas böcker är bekanta för oss.

● "Blindheten födde drömfågarna" skrev Outokummun seutu 13.7.2000. **Ritva Soininens** konstatställning var i Outokumpu. Samtidigt var utställningen en resa för Ritva till sina hemtrakter.

Ritva berättar: "Jag har flugit i världen som en drömfågeloch alltid längtat tillbaka hit. Utställningen är som en hemkomst för mig." Utställningens namn "Drömfåglar" kommer från en dröm, som Ritva drömde, då hon började bli döv. □

Läsarnas brev

Helsingfors klubben på utflykt

Ritva Väisänen

På morgonen den första lördagen i juni samlades klubbmedlemmarna från Helsingfors Dövblinda på järnvägsstationen. Vår reseledare Unto samt bussen och chauffören väntade på oss.

Först besökte vi Langinkoski, ett park- och naturskyddsområde i Kotka. Där fanns Alexander den III:s fiskestuga, som byggdes i slutet av 1800-talet. Den är numera ett museum. Guiden berättade dess historia och om hur kejsaren med sitt följe fiskade där. Langinkoski är ca 400 m bred. Vattenfallet är över 3 meter. Man kan få laxar på flera kg där. Vi fiskade dock inte denna gång. Vi fortsatte med en rundtur i Kotka. Vi fick höra om vackra platser. Det fanns vackra parker, träd, blommor, fontäner och framförallt hav och vacker skärgård.

Efter rundturen lunchade vi på restaurang Merimieli. Efter det fortsatte vi till havs med en två timmars kryssning på Finska viken. Det blåste hårt. Först var man lite rädd, men sen gick det bättre. Sången ljöd och dragspelet spelad. Kryssningsvärdinnan bjöd på gott kaffe med bulle. Kaptenen berättade om havslivet i Kotka. Två timmar gick för snabbt. På hotellet åt vi middag och dansade och umgicks sedan i Merimieli. Det var studentdimission samma dag och på restaurangen fanns många studenter.

På söndagsmorgonen körde vi mot Ylämaa. Det är känt för spektrolit, en vacker stenart. Stenarten hittades i början av 1940-talet, då man byggde en försvarslinje längs östgränsen. I Ylämaa finns ett stentag, ett stenmuseum, en butik och en restaurang. Vi var länge i museet. Där finns över 5000 smycken och föremål, från öronhängen till fossil av dinosaurier. Vi hann bekanta oss med endast en liten del av föremålen. I restaurangen åt vi lunch. Endel av oss hann gå i ädelstensbutiken. Jag sparade pengar. Kanske nästa gång.

Vårt sista resemål, men inte minsta, var Valkeala och Ritvas och Paa-vos rike. När vi var framme doftade jasminer och liljekonvaljer. Från en öppen dörr doftade det kaffe. Vi togs

så fint emot. Ritva visade sina målningar för oss och berättade hur hon gjort dem. I museet blev jag helt förtjust av dockorna och alla gamla vackra föremål. Jag kom ihåg barn domen. Jag skulle ha velat pröva gungorna på gården, men det regnade. På gården sjöng vi ännu en avskedssång.

Utflykten var riktigt lyckad. Den gav många minnen. Tack till Unto. Han har fått ringa många samtal och ordna många saker. □

Socialesemester i Verksamhets- centret

Hilkka Kasurinen

Socialesemestern piggade upp mig. Det var program varje dag. Utflykt till Viikinsaari, på uppköp till Koskikesku och torget samt sysslor med Paula. Vi grillade korv och det var en kväll för invånarna i Verksamhetscentret. I Justiinas lägenhet bjöds på kaffe. Vi vitsade och skrattade, när repliksnabbe Vilho var med.

Elsi föreslog en kväll på restaurangen och vi dansade också där. Restaurangutrymmena var så mörka, att

man inte såg ordentligt. Tolkarna ledde och vi klarade oss. Det bästa var, att vi fick tolkar i de situationer vi behövde dem, och även Verksamhetscentrets personal hjälpte.

Tusen tack för socialsemestern, för den goda maten, för omskötsen, för den lyckade semestern och för semesterkamraterna. En kyss åt Elsi, Saimi och Vilho, riktigt offentligt. □

Flickan från Outokumpu

Ritva Soininen

Ungdomen – vad var det?
Allt på kort, t.o.m. kärleken.
Flickebarnet drömde
Om överklig lycka,
Om klänningar, högklackade skor.
Fabrikgatan i sin ensamhet,
Vad gav det?
I den stora världen,
Skulle jag finna min skatt, min lycka.

I fabriken ständigt, ensidigt
Treskiftesarbete.
Svavelutsläpp,
Guldrgruva som dröm
Drömmen lika tom
som flickans dröm.
Båda två museivara
Någon dag, samtidigt!

Bort, bort från Outokumpu!
Vad fanns ute i stora världen,
Flickan gick bara ensam omkring
där i dimman i den dunkla staden.

Skönheten tystnade i ljudlöshet.
Tonen blev till drömfåglarnas
sång,
Till en ny skönhet, som alltid
Också funnits med.
Rester från koppargruvan, kanske?

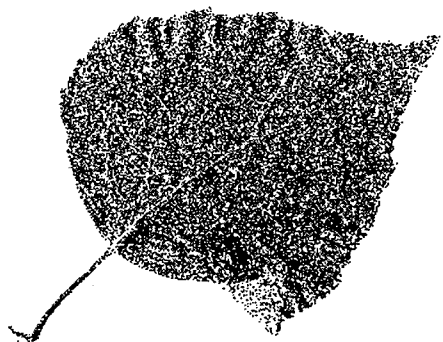
Återvändo till koppargruvan,
Grånande skepnad,
Ännu är du ett evigt barn.
I mitt hjärta du alltid funnits.
Med på färden, utan onödiga för-
hoppningar, värdefullt koppar
Alltid funnits.
Med i graven I all oändlig framtid.
Resekäpp, palett,
Blå himmel, pensel.

En törstig sädesärla

Vieno Hyttinen

Vi kom hem genom porten
I regnet.
På gården en vattenpöl
Och vid den en törstig sädesärla.

Den var inte rädd för människor
Utan fortsatte att hacka med sin näbb,
Med vippande stjärt
Upp och ned
I takt med hackandet.

KÄNSELSPRÖTET 26.årgången, ISBN 0358-2280

Utgivare: Finlands Dövblinda rf., Nylandsgatan 28, 00120 Helsingfors.
Telefon (09) 5495 350. Texttelefon (09) 5495 3526. Fax (09) 5495 3517.

Chefredaktör: Katri Pyykkö **Redaktör:** Raili Karisaari

Redaktionsråd: Pentti Kähkönen (ordf.), Pekka Juusola, Heli Huotarinen, Ulla Kungas, Riitta Ruissalo, Raili Karisaari (sekr), Katri Pyykkö.

Årgång 150 mk. Tidningen utkommer 11 gånger om året med storskrift, punkter, som långsamt ljudband, som video samt och svenskspråkig översättning.